

Στά στοιχεία από την παιδική ζωή περιλαμβάνονται Γλωσσικά παιχνίδια, Παιχνίδια λογικής - προβλήματα, Τραγούδια (ταχταρίσματα, νανουρίσματα της κούνιας, σκωπτικά, διάφορα), Ποιήματα, Ύθιμα, Συνήθειες, ενώ τα Εύρητηρια περιλαμβάνουν Παιχνίδια της αρχαίας Ελλάδας που αντιστοιχίζονται με τα παιχνίδια της Ελλάδας, Παιχνίδια από άλλες περιοχές της Ελλάδας, που αντιστοιχίζονται με αυτά της Βισαλτίας, και Τα Παιχνίδια της Βισαλτίας και του Νομού Σερρών (δνόματα παιχνιδιών, διαδικασίες και άλλα στοιχεία της παιδικής ζωής).

γ) *Οί Λαζαρίνες της Βισαλτίας*, 144 σελίδες, 8ου σχήματος, εκδόθηκαν τό 2002 από τον Σύλλογο Τερπνιωτών Θεσσαλονίκης, περιλαμβάνουν 69 Λαζαριανά τραγούδια με 100 παραλλαγές και συνοδεύονται από ένα CD, δίνοντας ολοκληρωμένη εικόνα του γνωστού έθιμου κατά τό Σάββατο του Λαζάρου, με τούς άγεργούς τών κοριτσιών, αλλά και τών άγοριών κατά τόπους. Ο Συγγρ. εκθέτει και πάλι τά της δημιουργίας του βιβλίου:

(...) *Θυμόμονν τό έθιμο του Λαζάρου, όπως τό θυμούνται ακόμη πολλοί Βισάλτες. Θυμόμονν τίς Λαζαρίνες με τίς όμορφες παραδοσιακές στολές τους, θυμόμονν άμνδρά τό χορό τους, αλλά δέν θυμόμονν τά τραγούδια τους. Οί συντοπίτες μου όμως που θυμούνταν καλύτερα από μένα, άποκάλυψαν ένα πλοΰτο από αρκετές δεκάδες δημοτικών τραγουδιών, τά λαζαριανά τραγούδια. Έναν πλοΰτο που, πέρα από την άναφορά στη γιορτή του Λαζάρου με έλάχιστα τραγούδια, είναι κυρίως τραγούδια του έρωτα. Τραγούδια που μιλούσαν και μιλούν για τούς λεβέντες, για τίς όμορφες, για τούς ξενιτεμένους, για τίς άρραβωνιασμένες, για τίς νιόπαντρες, για τούς νοικοκυραίους, που τραγουδοΰσαν τον έρωτα, για όλους. Ένα πλήθος ξεχασμένα τραγούδια. Τραγούδια που δέν ακούγονται ούτε σε πανηγύρια, ούτε σε γιορτές, που δέν ακούγονται ούτε στις γιορτές τών πολιτιστικών φορέων. Που ακούγονται μόνο σποραδικά, χάρη σε κάποιες γιαγιάδες που τά ξαναθυμούντα μαθαίνοντάς τα στις έγγονές τους, ή χάρη σε κάποιους συλλόγους που προσπαθούν να κρατήσουν τό έθιμο ζωντανό. Και φεύγουν σιγά-σιγά μαζί μ' αυτές που τά τραγούδησαν και τά χόρεψαν, μαζί μ' αυτούς που τά χόρηκαν ακούγοντάς τα.*

Γιά να μή χαθεί λοιπόν για πάντα αυτό τό κομμάτι της λαϊκής μας παράδοσης, κατέγραφα τό έθιμο και τούς στίχους τών τραγουδιών. Και, μή έχοντας τή δυνατότητα να άποτυπώσω τή μουσική τών τραγουδιών στο πεντάγραμμο, τά μαγνητοφώνησα(...).

Και τά τρία έργα με τή μεθοδικότητα της συγκρότησής τους, την άμε-

σότητα τῶν ἀφηγήσεων, περιγραφῶν καί καταγραφῶν τῆς πλούσιας πρωτογενοῦς ὕλης, ἀποτελοῦν σημαντικότερη συμβολή στήν ἐπί μέρους βιβλιογραφία τοῦ λαϊκοῦ πολιτισμοῦ τοῦ Νομοῦ Σερρών καί τῆς εὐρύτερης περιοχῆς.

ΓΕΩΡΓ. Ν. ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΙΔΗΣ

N. K. Μουτσόπουλος, Σταυρωμένοι Κίονες – Crossed Columns.
Ἐκδόσεις ΚΟΑΝ, Ἀθήνα 2004, σχ. 8ο, σελ. 184.

Στό πλούσιο, σημαντικό ἐπιστημονικά καί ἐντυπωσιακό σέ θεματολογία συγγραφικό ἔργο του, ὁ καθηγητής Ν.Κ. Μουτσόπουλος προσθέτει μίαν ἀκόμα μονογραφία, στά ἑλληνικά καί ἀγγλικά, μέ ἀντικείμενο τίς σταυρόσχημες ὑποδοχές σέ ὀρισμένες θέσεις τῶν βυζαντινῶν ἐκκλησιῶν καί τήν ἐρμηνεῖα τοῦ φαινομένου, τό ὁποῖο ἐνδιαφέρει ἄμεσα καί τόν λαϊκό πολιτισμό, ἀφοῦ κύριο στοιχεῖο τῆς μελέτης εἶναι ὁ σταυρός μέ τήν πολλαπλῆ, πολύμορφη καί πολύσημη παρουσία του στήν παραδοσιακή ζωή.

Ἰδιαίτερα σημαντικό, ὅτι ἓνα ἀπό τά κεφάλαια τοῦ βιβλίου (τό 5, ἀκροτελεύτιο), μέ τίτλο «Λεῖψανα κιονολατρείας», σχετίζεται ἄμεσα μέ τή λατρευτική συνήθεια τοῦ «ὑψώματος» δένδρων, ὅπως συνηθίζεται, μεταξὺ ἄλλων τόπων, στό Νέο Σούλι Σερρών στή γιορτή τοῦ ἁγίου Γεωργίου, ἔθιμο γιά τό ὁποῖο ἔχομε ἀναφερθεῖ λεπτομερῶς τό 1969 στόν 5ο τόμο τῶν «Σεραϊκῶν Χρονικῶν» (σελίδες 129-148). Τά ἄλλα κεφάλαια τοῦ βιβλίου εἶναι:

1. Ὁ σταυρός σύμβολο ἀναγνωρίσεως – Σύμβολο ἀποτροπαϊκό (αἰτιολογία χάραξης σταυρῶν στά κτίσματα – δερματόστιξη¹ στά μέτωπα τῶν πρώτων χριστιανῶν).
2. Ἐνθετοι μεταλλικοί σταυροί (στήν Ἁγία Σοφία στήν Κωνσταντινούπολη, στή βασιλική τοῦ Ἁγίου Μάρκου στή Βενετία, στόν ἑλλαδικό χώρο καί τά Βαλκάνια – Μορφολογία τῶν σταυρῶν αὐτῶν).
3. Ἀνάφλυφοι καί ἐγγάρακτοι σταυροί (σέ ἀρχιτεκτονικά μέλη ἐκκλησιῶν – Μορφολογικές παραλλαγές).

1. Γιά τή δερματόστιξη ὁ καθηγητής Ν. Κ. Μουτσόπουλος ἔχει δημοσιεύσει εἰδική ὁμότιπλη μονογραφία: *Ἡ δερματόστιξη (τό τατουάζ). Διαχρονική διερεύνηση τοῦ φαινομένου.* Θεσσαλονίκη 1996, σχ. 8ο, σελ. 168 (Ἑλληνική Ἐπιτροπή Σπουδῶν Ν.Α. Εὐρώπης).